

Verzoening, hoop en zelfkritiek

De Utrechtse burgemeester Jan van Zanen (links) en koning Willem-Alexander woonden gisteravond in de Domkerk de herdenking bij.

Foto Robin van Lonkhuijsen, ANP

De Protestantse Kerk in Nederland sloot gisteravond de herdenking van 500 jaar Reformatie samen met honderden gasten af. In Utrecht werd kritisch teruggeblikt en hoopvol vooruitgekeken.

MAAIKE VAN HOUTEN, REDACTIE
RELIGIE & FILOSOFIE

De nationale herdenking van 500 jaar Reformatie zou een viering worden van geloof, hoop en liefde. Dat werd het ook. Maar, waarschuwde dominee Mirjam Kollenstaart aan het begin van de dienst gisteravond in de Domkerk in Utrecht: het past ons ook om eerlijk te zijn over de schaduwzijden van de Reformatie.

Want de Reformatie heeft diepe sporen getrokken en pijnlijke wonden veroorzaakt, zei Kollenstraat. Kerkhervormer Maarten Luther werd de rooms-katholieke kerk uitgezet. Dat was het begin van het protestantisme, maar ook het begin van tegenstellingen en conflicten tussen katholieken en protestanten.

Als rode draad door de dienst liep een verklaring, opgesteld door een oecumenische werkgroep met onder anderen twee katholieke bisschoppen en de scriba van de Protestantse Kerk in Nederland, René de Reuver. Predikant Elsbeth Groteke las de verklaring in delen voor. "Christenen hebben elkaar

verketterd", zei ze. "Daardoor werd voor veel mensen de toegang tot het evangelie en tot God zelf versperd. Dat is beschamend geweest."

De Reuver vroeg in het gebed vergeving voor de onderlinge verdeeldheid. Maar er is ook verzoening: "Als rooms-katholieken en protestanten hebben we inmiddels geleerd dat we het belangrijkste met elkaar delen: het geloof in God als Vader, Zoon en Geest", zei hij in de besloten kerkdienst, die werd bijgewoond door onder anderen de koning, minister van justitie Ferdinand Grapperhaus en de Utrechtse burgemeester Jan van Zanen. En door een groot aantal vertegenwoordigers van maatschappelijke en religieuze organisaties, ook van buiten de protestantse kerken.

Zichtbaar teken van verzoening was dat het gebed werd uitgesproken door de twee protestantse dominees en door de Rotterdamse bisschop Hans van den Hende. Hij vroeg om eenheid onder christenen, om een verschuiving van conflict naar gemeenschap. "We bidden dat we de vreugde mogen ervaren van volledige verbondheid met elkaar." In de verklaring van de werkgroep wordt dat zo uitgedrukt: "We zien uit naar de dag dat we een verenigde kerk zijn".

De viering in Utrecht was een van de vele in Nederland, en ook een van de vele in andere landen; over de hele wereld werd deze 500ste Hervormingsdag herdacht. Ook in het buitenland was er aandacht voor de relatie tussen de protestantse en katholieke kerk. De Duitse bisschop Heinrich Bedford-Strohm, voorzitter van de Evangelische kerk in Duitsland, nodigde tijdens de nationale viering in Wittenberg de paus uit voor een bezoek aan deze stad, waar Luther gisteren precies 500 jaar geleden

zijn stellingen aan de deur spijkerde.

De schaduwkanten van de Reformatie betreffen ook de persoon van Luther zelf. Hij schreef verschrikkelijke dingen over Joden, zei de scriba van de Protestantse Kerk. In het gezamenlijke gebed met bisschop sprak dominee De Reuver over de complexe relatie van de kerken met het volk van Israel: "Er is veel om dankbaar voor te zijn, maar ook veel om ons voor te schamen."

Hij noemde het antisemitisme in de kerken, "daar was en is sprake van". De Reuver vroeg ook vergeving voor het zendingsvuur waarmee is geprobeerd Joden te overtuigen van het christelijke gelijk, zonder oog te hebben 'voor de eigenheid van hun geloof'.

Tijdens de plechtigheid bleef ook niet onvermeld dat de kerken krimpen. "We beseffen dat de kerk naar de marge is geschoven en voor velen op afstand is komen te staan", heet het in de verklaring. "Toch is en blijft de kerk van alle tijden."

Om dat te laten zien, werd een deel van een psalm voorgelezen door de 16-jarige Floris. Hij heeft een auto-immuunziekte, waardoor hij kaal wordt. In het boekje 'Ik ben geliefd! Geloofsverhalen van kinderen en jongeren' vertelt hij dat hij wordt gesteund door zijn ouders en door zijn vrienden. 'Als wij naar de kroeg gaan en iemand maakt een opmerking over mijn hoofd, nemen zij het gelijk voor me op.'

'Ik ben ook dankbaar', zegt Floris verder in het boekje. 'Niet voor de ziekte, maar wel dat mensen me zo gigantisch steunen. Daar draait het om: dat je met elkaar als één bloem groeit naar het licht van God.'

De gasten van de nationale viering krijgen het boekje binnenkort thuisgestuurd, met het verzoek om

een gift voor het werk van Jong
Protestant. "Van harte
aanbevolen", aldus scriba De
Reuver. "Ik vind het heel belangrijk
dat het geloof wordt doorgegeven
van generatie op generatie. Zodat
het christelijk geloof over 500 jaar
nog net zo levendig is als
vandaag."